

13 Fundamentals of Faith

IKAR THREE: ANTHROPOMORPHISM – IT'S DANGER AND PURPOSE

והיסוד השלישי שלילת הגשמות ממנו. והוא, שזה האחד אינו גוף ולא כח בגוף, ולא יארעוהו מאורעות הגופים כגון התנועה והמנוחה, לא בעצם ולא במקרה. ולפיכך שללו ממנו עליהם השלום החבור והפירוד ואמרו לא ישיבה ולא עמידה לא עורף ולא עפוי, כלומר לא פירוד והוא עורף, ולא חבור כי עפוי מן ועפו בכתף פלשתים כלומר ידחפום בכתף להתחברם בהם, ואמר הנביא ואל מי תדמיון אל וכו', ואל מי תדמיוני ואשוח וכו', ואלו היה גוף כי אז היה דומה לגופות, וכל מה שבא בספרים מתאריו בתארי הגופות כגון ההליכה והעמידה והישיבה והדבור וכיוצא בזה הם כולם דרך השאלה, וכמו שאמרו דברה תורה כלשון בני אדם. וכבר דברו בני אדם בענין זה הרבה, וזה היסוד השלישי הוא אשר מורה עליו מה שני' כי לא ראיתם כל תמונה כלומר לא השגתם אותו בעל תמונה, לפי שהוא כמו שאמרנו לא גוף ולא כח בגוף.

אֲנִי מֵאֲמִין בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהַבּוֹרָא יִתְפַּרֵּךְ שְׁמוֹ אֵינוֹ גּוֹף וְלֹא
יִשְׁיִגְוֵהוּ מִשִּׁיגֵי הַגּוֹף וְאֵין לוֹ שׁוֹם דְּמִיּוֹן כְּלָל :

אין לו דמות הגוף ואינו גוף, לא נשך אליו קדשותו.

How do we know this?

1. Rambam, Yesodei Hatorah 1:8

הרי מפורש בתורה ובנביאים שאין הקדוש ברוך הוא גוף וגוייה שנאמר כי ה' אלהיכם הוא אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, והגוף לא יהיה בשני מקומות, ונאמר כי לא ראיתם כל תמונה, ונאמר ואל מי תדמיוני ואשׁוה, ואילו היה גוף היה דומה לשאר גופים.

Behold, it is explicitly stated in the Torah and [the works of] the prophets that the Holy One, blessed be He, is not [confined to] a body or physical form, as [Deuteronomy 4:39] states: "Because God, your Lord, is the Lord in the heavens above and the earth below," and a body cannot exist in two places [simultaneously]. Also, [Deuteronomy 4:15] states: "For you did not see any image," and [Isaiah 40:25] states: "To whom can you liken Me, with whom I will be equal." Were He [confined to] a body, He would resemble other bodies.

Why?

If so, why does the Torah describe H' with a body if He really doesn't have one?

2. Rambam, Yesodei Hatorah 1:9,11-12

אם כן מהו זה שכתוב בתורה ותחת רגליו, כתובים באצבע אלהים, יד ה', עיני ה', אזני ה', וכיוצא בדברים האלו, הכל לפי דעתן של בני אדם הוא שאינן מכירין אלא הנופות/הגופות/ודברה תורה כלשון בני אדם, והכל כנויים הן, שנאמר אם שנותי ברק חרבי, וכי חרב יש לו ובחרב הוא הורג אלא משל והכל משל, ראיה לדבר שנביא אחד אומר שראה הקדוש ברוך הוא לבושיה כתלג חיור, ואחד ראהו חמוץ בגדים מבצרה, משה רבינו עצמו ראהו על הים כגבור עושה מלחמה, ובסיני כשליח צבור עטוף, לומר שאין לו דמות וצורה אלא הכל במראה הנבואה ובמחזה, ואמתת הדבר אין דעתו של אדם מבין ולא יכולה להשיגו ולחקרו, וזה שאמר הכתוב החקר אלוה תמצא אם עד תכלית שדי תמצא.

If so, what is the meaning of the expressions employed by the Torah: "Below His feet" [Exodus 24:10], "Written by the finger of God" [ibid. 31:18], "God's hand" [ibid. 9:3], "God's eyes" [Genesis 38:7], "God's ears" [Numbers 11:1], and the like? All these [expressions were used] to relate to human thought processes which know only corporeal imagery, for the Torah speaks in the language of man. They are only descriptive terms, as [apparent from Deuteronomy 32:41]: "I will whet My lightning sword." Does He have a sword? Does He need a sword to kill? Rather, this is metaphoric imagery. [Similarly,] all [such expressions] are metaphoric imagery.

A proof of this concept: One prophet says that he saw the Holy One, blessed be He, "clothed in snow white" [Daniel 7:9], and another envisioned Him [coming] "with crimson garments from Batzra" [Isaiah 63:1]. Moses, our teacher, himself envisioned Him at the [Red] Sea as a mighty man, waging war, and, at Mount Sinai, [saw Him] as the leader of a congregation, wrapped [in a tallit]. This shows that He has no image or form. All these are merely expressions of prophetic vision and imagery and the truth of this concept cannot be grasped or comprehended by

human thought. This is what the verse [Job 11:7] states: "Can you find the comprehension of God? Can you find the ultimate bounds of the Almighty?"

...

וכיון שנתברר שאינו גוף וגוייה יתברר שלא יארע לו אחד ממאורעות הגופות, לא חיבור ולא פירוד, לא מקום ולא מדה, לא עליה ולא ירידה, ולא ימין ולא שמאל, ולא פנים ולא אחור, ולא ישיבה ולא עמידה, ואינו מצוי בזמן עד שיהיה לו ראשית ואחרית ומנין שנים, ואינו משתנה שאין לו דבר שיגרום לו שינוי, ואין לו לא מות ולא חיים כחיי הגוף החי, ולא סכלות ולא חכמה כחכמת האיש החכם, לא שינה ולא הקיצה, ולא כעס ולא שחוק ולא שמחה ולא עצבות, ולא שתיקה ולא דבור כדבור בני אדם, וכך אמרו חכמים אין למעלה לא ישיבה ולא עמידה ולא עורף ולא עיפוי.

Since it has been clarified that He does not have a body or corporeal form, it is also clear that none of the functions of the body are appropriate to Him: neither connection nor separation, neither place nor measure, neither ascent nor descent, neither right nor left, neither front nor back, neither standing nor sitting.

He is not found within time, so that He would possess a beginning, an end, or age. He does not change, for there is nothing that can cause Him to change. [The concept of] death is not applicable to Him, nor is [that of] life within the context of physical life. [The concept of] foolishness is not applicable to Him, nor is [that of] wisdom in terms of human wisdom. Neither sleep nor waking, neither anger nor laughter, neither joy nor sadness, neither silence nor speech in the human understanding of speech [are appropriate terms with which to describe Him]. Our Sages declared: "Above, there is no sitting or standing, separation or connection."

והואיל והדבר כן הוא, כל הדברים הללו וכיוצא בהן שנאמרו בתורה ובדברי נביאים הכל משל ומליצה הן, כמו שנאמר יושב בשמים ישחק, כעסוני בהבליהם, כאשר שש ה' וכיוצא בהן, על הכל אמרו חכמים דברה תורה כלשון בני אדם, וכן הוא אומר האותי הם מכעיסים, הרי הוא אומר אני ה' לא שנית, ואילו היה פעמים כועס ופעמים שמח היה משתנה, וכל הדברים האלו אינן מצויין אלא לגופים האפלים השפלים שוכני בתי חומר אשר בעפר יסודם אבל הוא ברוך הוא יתברך ויתרומם על כל זה.

Since this is so, all such [descriptions] and the like which are related in the Torah and the words of the Prophets - all these are metaphors and imagery. [For example,] "He who sits in the heavens shall laugh" [Psalms 2:4], "They angered Me with their emptiness" [Deuteronomy 32:21], and "As God rejoiced" [ibid. 28:63]. With regard to all such statements, our Sages said: "The Torah speaks in the language of man."

This is [borne out by the rhetorical question (Jeremiah 7:19):] "Are they enraging Me?" Behold, [Malachi 3:6] states: "I, God, have not changed." Now were He to at times be enraged and at times be happy, He would change. Rather, all these matters are found only with regard to the dark and low bodies, those who dwell in houses of clay, whose foundation is dust. In contrast, He, blessed be He, is elevated and exalted above all this.

Does Everyone Agree?

3. Rambam, Teshuva 3:7

חמשה הן הנקראים ה מינים: האומר שאין שם אלוה ואין לעולם מנהיג, והאומר שיש שם מנהיג אבל הן שנים או יותר, והאומר שיש שם רבון אחד אבל שהוא גוף ובעל תמונה, וכן האומר שאינו לבדו הראשון וצור לכל, וכן העובד כוכב או מזל וזולתו כדי להיות מליץ בינו ובין רבון העולמים כל אחד מחמשה אלו הוא מין.

4. Raavad, ad loc.

/השגת הראב"ד/ והאומר שיש שם רבון אחד אלא שהוא גוף ובעל תמונה. א"א ולמה קרא לזה מין וכמה גדולים וטובים ממנו הלכו בזו המחשבה לפי מה שראו במקראות ויותר ממה שראו בדברי האגדות המשבשות את הדעות. /השגת הראב"ד/ וכן האומר שאינו לבדו הראשון. א"א כאותו שאמר אלהיכם צייר גדול היה אלא שמצא לו סמנים גדולים תהו ובהו חושך ומים ורוח ובהם עשה מה שעשה.

5. Rabbi Yitzchak (Isadore) Twersky wrote in his famous biography of the Raavad, Rabad of Posquieres pp. 283-284.

There is not a shadow of doubt that Rabad was personally committed to the traditional Jewish view which maintained the unlikeness and incorporeality of G-d as an indispensable corollary of the existence and unity of G-d. Those Talmudic legends and homilies which nurture the corporeal misconception of G-d are in his opinion "corrupting right opinion" about religious matters... Elsewhere in his writings, Rabad is emphatic and unequivocal concerning the elimination of all anthropomorphic attributes with regard to G-d: "it is not correct to speak in this manner about the creator" [*Ba'alei HaNefesh* p. 4].

A Deeper Understanding

6. Ruach Chaim, Avos 1:1

ודע כי כל העולמות הם בהדרגה זה אחר זה
עולם תחת עולם וכל עולם הוא כעין נשמה לתחתון
ממנו ד"מ גוף להיות הם החופנים והם נשמה
להחופנים • ונשמת החיות הוא מרקיע שעל גבי

נקרא שישור קומה . והאריך להמשיך כלל חלקי העולם לחלקי אברי האד' וכל עניניו שבו . והוא ית' הוא נשמת העולם כענין הנשמה לגוף האדם ע"ש . ודבריו ז"ל ראויים למי שאמרם . שכן מבואר בזיהר תולדו' קל"ד ע"ג ע"ש . ומדבריו ז"ל נשמע לדין לענין סדר כלל העולמות כולם יחד . ושגורה בפי רז"ל שהאדם הוא איקונין ודיוקן מלטו של עולם ית"ש . כמ"ש בבהרד"ן (מ"ו א' וז') לא תלין נבלתו כו' כי קללת אלקים תלוי . הניח אר"מ משלו משל למה"ד לשני אחים תאומים כו' אחד מיטוהו מלך ואחד ילא ללסטיית לוח המלך והלאוהו כל הרואה אותו אומר המלך תלוי כו' ופירש"י אף אדם עשוי בדיוקן של מקיס . ובשמות רבה פ"ל מכה איש ומת וכו' משל לאדם שקפח איקונין של מלך כו' אמר המלך לא קראת כו' . שכל מי שהוא ניגע באיקונין שלי הוא אבד כו' כך אם הרג אדם נפש כו' כאילו הוא מעביר איקונין של מלך . ר"ל זה שסיים בסיפ' דקרא הפעם ע"ז כי בללם אלקים עשה את האדם :

ובמדב' רבה פי"ט חמ"אדם האיר פכיו אר"י גדול כחן של נביאים שמדמין דמות גבורה של מעלה לזרת אדם כו' ע"ש וכיה בקהלת רבה סי' ח' פסוק א' ובתנחומא פ' חקת ולכאורה יפלא . כי אל מי

תדמיון וכו' . אמנם הענין כמ"ל שכל השגתו כביכול איתו ית"ש . הוא רק מלך התחברותו ית' להעולמות . וסדר מלכ העולמות והכחות כולם העליונים ותחתונים יחד בכלל . מסודרים כביכול בכל פרטיהם כתבנית קומת אדם כסידור כל פרקי אבריו וגידיו וכל פרטי הענינים שבו והתאחדותם א' בחבירו . שהוא כיללם יחד בתוכו כל הכחות והעולמו' . כמ"ש לעיל בשער א' . והוא ענין השיעור קומה הגזר בדבריהם ז"ל במדרשים . וע' בע"ח שער עיגולים ויושר ענף ב' וג' וד' שם ושם בסוף השער בריש מהדורא תנינא . וכחב שם שזה רמז הכתוב ויברא אלקים את האדם בצלם אלקים וע' עוד בריש שער הללם ובשער ליוור עולמות אבי"ע שם . ועלמותו ית' מתפשט ומסתחר בסוף כולם וממלאם זהו נשמתא דלהון . כביכול כענין הנשמה המתפשטת ומסתחרת בגוף האדם . לכן הורשנו לתארנו ית"ש ע"ז הגה"ה האופן (*) . וגם הרמב"ם ז"ל ודרו ענין כל החאדי' הנזכרים בתורה כתב במורה נב' ע"ב מחלק עליה יתברך . עין יד הא' שכל זה העולם בכללו ורגל וביזא . העל מלך

The Torah Emphasizes It

8. R. Shimshon Raphael Hirsh, Bereishis 6:6

Regarding this and similar anthropomorphic expressions of God we would like to make a general remark. For so long people have philosophied all round these expressions to remove the danger of the slightest thought of any materiality or corporality of God that at the end one runs very nearly into the danger of losing all idea of the personality of God. Had that been the purpose of the Torah, those kind of expressions could easily have been avoided. But this last danger is greater than the first. The two anthropomorphic expressions here save the two essential conceptions: the freedom, the free-will of God, and that of Man. Not for nothing does it say, "when God saw etc.". The wickedness of Man was not a matter of necessity. God had to see it before He knew it. This expression gives us the guarantee of human free-will. And the fate that overtook mankind was not the result of physical causes which followed set laws, it was preceded by an examination by God and His decision; the decision itself pained the Decider. All this presupposes the personality and free-will of God and keeps this clear in our minds. The רַאב־דָּ already, one of the most Jewish of our thinkers, is of the opinion that such consciousness of the personality of God is of much greater importance than speculating about it, as to whether this or that can be asserted of God.